

Handläggare
Karin Kuttainen
Telefon: 08-508 287 17

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2022-05-17, p. 11

Tillsynen av förorenade områden år 2021

Redovisning av miljöförvaltningens rapport

Förslag till beslut

1. Godkänna Rapport om tillsynen av förorenade områden år 2021
2. Överlämna rapporten till Länsstyrelsen i Stockholms län och exploateringskontoret för kännedom

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Miljöförvaltningen bedriver tillsyn över förorenade områden inklusive förorenade byggnader. Tillsynen präglas av att den delvis är händelsestyrd och beroende av byggkonjunkturen samt avveckling eller flytt av industriella verksamheter.

Under 2021 har dock mer tillsynstid än föregående år kunnat avsättas för strategiskt arbete med förorenad mark tack vare den förstärkning med en tjänst som skedde inför år 2021. I detta arbete har ingått bland annat de undersökningar som under året genomförts med avseende på klorerade lösningsmedel för ett antal MIFO-objekt och för grundvatten i Ulvsunda samt påbörjad översyn av föroreningssituationen i lokaler där det tidigare bedrivits industriell verksamhet och nu pågår forskoleverksamhet. Därutöver det arbete som utförs tillsammans med exploateringskontoret för framtagandet av en prioriteringslista för objekt på stadens mark, som kan behöva undersökas och eventuellt åtgärdas och även arbetet med de pågående markundersökningarna i Snösätra industriområde. Prioriteringslistan kommer att redovisas i respektive nämnd innan sommaren 2022.

Ärendehandläggning

Inför utarbetande av nya detaljplaner och ny bebyggelse, framför allt inom gamla industriområden, undersöks det om det finns föroreningar i mark, grundvatten eller byggnader, som kan utgöra en risk för de som ska bo och vistas inom området.

Ärendena handläggs genom hantering av underrättelser om påträffade föroreningar samt saneringsanmälningar. Under 2021 kom det in 106 underrättelser och 86 nya efterbehandlingsärenden. Vissa av dessa ärenden kan pågå under flera år medan andra endast behöver en kort insats. Efter avslutad sanering sammanställs genomförda åtgärder i en slutrapport. I rapporten beskrivs bland annat mängd omhändertagna massor, hur massorna tagits omhand samt om eventuella föroreningar lämnats kvar.

MIFO-objekt och andra föroreningar

En hjälp i bedömningen av om ett område kan vara förorenat är länsstyrelsens tidigare inventering och riskklassning av fastigheter där det funnits industriella verksamheter. I Stockholm har cirka 3 800 objekt identifierats som potentiellt förorenade, en mindre andel av dessa har även riskklassats. 48 objekt har för närvarande riskklass 1 och 159 objekt riskklass 2.

Utöver de områden som identifierats eller riskklassats i MIFO-inventeringen påträffas föroreningar vid markarbeten på andra platser. En vanlig föroreningskälla är användandet av förorenade fyllnadsmassor.

Större projekt och tillsynsaktiviteter

Norra Djurgårdsstaden

I Norra Djurgårdsstaden fortsätter saneringen av förorenad mark, byggnader och gasklockor. Marken saneras inför nybyggnation. För de gamla gasverksbyggnaderna utreds åtgärdsbehovet inför att de får nya användningsområden. Delar av det gamla industriområdet med kvarvarande byggnader är nu tillgängligt för allmänheten. Under året har även en in-situsanering av föroreningar inom delområde Kolkajen pågått.

Loudden

Inom intilliggande Loudden har oljebolagens avetablering av sina verksamheter pågått under året. Cisterner har monterats ned och marken sanerats. Diskussioner har även pågått mellan bolagen och

hamnen av hur kostnadsfördelningen och saneringen av resterande gemensamma ytor ska hanteras.

Bromsten, Ulvsunda/ Bällsta hamn och Lövholmen

Bromsten, Ulvsunda/ Bällsta hamn och Lövholmen är andra exempel på områden, som håller på att omvandlas och där markundersökningar och vid behov saneringar genomförs inför ny markanvändning.

Riddersvik

Under året sökte exploateringskontoret statliga bidrag för åtgärdsförberedande undersökningar för de delar av Riddersvik, som inte omfattas av en planerad exploatering. Miljöförvaltningen deltog i arbetet bland annat genom framtagande av en ansvarsutredning. Bidrag beviljades i år (2022).

Vinterviken

Allmänna gräsytor, strand, strandnära områden samt trädgårdar har nu sanerats i Vinterviken för statliga bidrag. Åtgärden har rapporterats in till länsstyrelsen i början på 2022.

Ellevios oljekabelnät

Sedan många år utövar miljöförvaltningen tillsyn över Ellevios arbete med avveckling av sitt markförlagda oljekabelnät. Åtgärden har inneburit att kilometervis med kablar har tagits ur drift årligen, tömts på olja, renspolats och ibland rivits bort. Avvecklingen är nu i sitt slutskede.

Värmepumpsansökningar

Miljöförvaltningens tillsynsgrupp inom förorenade områden är en av remissinstanserna för ansökan om värmepumpar. Värmepumpsgruppen på hälsoskydd gör en första gallring av inkomna ansökningar med hjälp av information om MIFO-objekten i miljödata. Miljöförvaltningen bedömer riskerna med installation av bergvärme utifrån ett föroreningsperspektiv. Framförallt är det risk för förekomst av klorerade lösningsmedel som kan föranleda krav på utredningar och att en ansökan kan avslås.

Förskoleprojektet

Skolor och förskolor bedrivs ibland i byggnader där det tidigare bedrivits industriell verksamhet. De kan också bedrivas i eller intill tidigare industriområden eller industriella verksamheter. Markhandläggarna jobbar därför på flertalet sätt med att fånga upp och aktualisera föroreningsfrågor vid förskolor och skolor, vilka exponeringsmässigt utgör känsliga verksamheter. Bland annat deltar

handläggarna i en ny avdelningsöverskridande arbetsgrupp med fokus på förskolor och skolor. De har också påbörjat ett projekt med egeninitierad tillsyn som grundar sig på en GIS-analys där MIFO-objekt (med fokus på verksamheter som använt sig av klorerade lösningsmedel) kopplas ihop med förskolor och skolor (både tillfälliga och permanenta) och där en prioritering kommer att möjliggöras genom sortering dels på avstånd dels på MIFO-objektets klassning. Analysen planeras att utgöra grund för en mer systematisk genomgång av förskolor och skolor där en föroreningsrisk föreligger. Arbetet med analysen och den systematiska kartläggningen kommer att fortsätta under 2022.

Provtagning av mark och grundvatten

Egeninitierad tillsyn har genomförts genom provtagning av 10 MIFO-objekt samt grundvatten inom del av Ulvsunda. Efterarbetet för undersökningarna genomförs under 2022. En kompletterande grundvattenundersökning planeras att genomföras i Ulvsunda under 2022.

Sammanfattande bedömning av tillsynsområdet

Sammanfattningsvis kan marken i Stockholms stad sägas ha blivit renare under 2021 eftersom de större exploateringsprojekten, främst belägna inom områden med historiska föroreningslämningar, och fyllningsjordar åtgärdas i samband med exploatering, som t.ex. Norra Djurgårdsstaden och Loudden.

I det av länsstyrelsen högt riskklassade objektet Vinterviken är saneringen nu slutförd.

En bidragsansökan för statliga bidrag för de delar av Riddersvik, som inte omfattas av kommande exploatering, har tagits fram och skickats in till länsstyrelsen.

En ökad medvetenhet om att marken kan vara förorenad leder till att fler områden provtas och mer förorenade överskottsmassor tas omhand på ett riktigt sätt och inte återanvänds på olämpliga platser. Även medvetenheten om att länshållningsvatten kan vara förorenat har ökat.

Tillsynsbehovet inom förorenade områden är stort som en följd av den höga exploateringstakten i staden i kombination med att marken i regel är förorenad, bl.a. av f.d. verksamheter och förorenade fyllnadsmassor. Kunskapen och intresset hos allmänheten bedöms

också ha ökat vilket resulterat i fler inkomna frågor som rör detta tillsynsområde.

Arbetet med tillsyn inom förorenade områden är i huvudsak händelsestyrt. Det är ett högt tryck på inkommande handlingar för både pågående och nya ärenden. I många fall krävs en snabb handläggning då stora projekt annars kan bli stillastående i väntan på återkoppling från miljöförvaltningen.

Som en konsekvens av den stora mängden inkommande ärenden och tidigare personalomsättning, har gruppen en stor ärendeskuld från tidigare år. Förvaltningen överväger olika möjligheter för att hantera dessa ärenden.

I och med att personalgruppen har förstärkts med en person under året har förutsättningarna ökat för att bedriva ett mer proaktiva arbete, vilket bland annat inneburit en påbörjad översyn av stadens MIFO-objekt. Därutöver ingår t.ex. arbetet med framtagandet av prioriteringslistan. Listan kommer att kunna justeras allt eftersom ny information tillkommer, t ex genom att undersökningar genomförs. Arbetet påbörjades under 2021, men pågår även under 2022.

Slut

Bilagor

Bilaga Rapport om tillsynen av förorenade områden år 2021